

УДК [37.015.31:7]:687.5.01

О. М. Химченко

ВПЛИВ МОЛОДІЖНОЇ МОДИ НА СТАНОВЛЕННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ СТИЛІСТІВ

Перехідні процеси, що відбуваються в Україні в останні роки, посилили вимоги до висококваліфікованих працівників різних галузей народного господарства, у тому числі й до сфери послуг. Становлення нового покоління фахівців у сфері побутового обслуговування вимагає ретельної підготовки, орієнтованої на фахівців міжнародного рівня.

Професійна освіта у сучасному освітньому просторі України покликана реалізувати провідну роль у формуванні інтелектуальної еліти нації, забезпеченні фундаментальної підготовки фахівців для різних галузей економічного та соціокультурного життя країни. Підготовка фахівців сфери послуг у професійній освіті здійснюється з урахуванням науково-дослідної спрямованості, фундаменталізації та універсалізації освіти. Разом з тим, ціннісні орієнтири студентства суттєво залежать від професійної орієнтації на той чи інший вид майбутньої діяльності, проте становлення естетичної культури майбутніх стилістів відбувається не тільки під час навчально-виховного процесу, а й за його межами.

Питання естетичної культури особистості як сфери людської свідомості розглядаються у працях дослідників Л. Зеленова, Л. Когана, В. Селіванова, Л. Столович, як своєрідного дзеркала естетичного багатства суспільства (О. Пірадов), як інтегральної особистісної освіти (М. Верб, Н. Дмитрієва, М. Киященко, О. Лармін, М. Лейзеров, Г. Петрова), як сукупності внутрішніх і зовнішніх характеристик (Л. Нечепоренко), як засобу творчої самореалізації (О. Рудницька), як чинника активізації творчого потенціалу (Н. Крилова).

Проте питання впливу молодіжної моди на становлення естетичної культури майбутніх фахівців у сфері побутового обслуговування не достатньо вивчене.

Мета статті – дослідити вплив молодіжної моди на становлення естетичної культури майбутніх стилістів.

У сучасному світі мода відіграє важливе значення як соціокультурний і естетичний феномен, стає структуро-утворюючим витоком інновацій у культурі. Категорія „мода теж трансформується, змінює свій імідж, що обумовлює непередбачені зміни в духовній та матеріальній культурі. Світ моди і світ культури в цілому мають певні риси ідентичності. Категорії “старе” і “нове” як загальні критерії оцінки вже не є достатніми, щоб оцінити ті зміни, які відбуваються в сучасній культурі” [2, с.62].

Протягом усієї історії людства науковці намагалися проаналізувати таке явище, як мода. Наведемо деякі з оцінок, щоб довести їх суперечливість.

Поняття „мода” означає – міра, правило, спосіб, образ та закладає санкціонований вплив на поведінку, смаки, систему цінностей різних соціальних груп [5]. Саме у значеннях „спосіб” і „образ” воно використовувалося століттями у французькій мові і продовжує використовуватися до сьогодні.

Німецький філософ Еммануїл Кант у творі „Про смак, що відповідає моді” висловлює цікаві роздуми про моду. Він один із перших дає визначення моди: „Закон цього наслідування (прагнення) здаватися не менш значним, чим інші, причому не береться до уваги яка-небудь користь, називається модою”. Без користі, просто наслідування – це властивість моди. У ній немає внутрішньої мети, як вважав Е. Кант, відносячи її „до рубрики

пихатості”. Було б несправедливо по відношенню до філософа зупинитися тільки на цій частині його визначення, бо далі він пише про те, що в тому ж ступені мода „відноситься і до рубрики дурості, оскільки при цьому є деяке примушення поводитись в рабській залежності виключно від прикладу, який дають нам у суспільстві”. І завершує: „Будь-яка мода вже за своїм поняттям є непостійним способом життя”. Е. Кант не бачив в моді яких-небудь достоїнств і позитивних властивостей [4, с. 361].

Г. Гегель, видатний німецький філософ у „Філософії духу” зазначав, що мода добре впливає на вдачі, і безумовно брав її під захист. Він наголошував, що здавна французам ставили в докір легковажність, а також пихатість і прагнення подобатися. Але саме завдяки цьому прагненню подобатися вони досягли витонченості світського поведіння і тим самим з особливим успіхом піднесли над грубим „себелюбством” первісної людини. Бо це поведіння полягає якраз в тому, щоб за своїми інтересами не забувати іншої людини [1, с.242].

Моду досліджували і продовжують вивчати соціологи й економісти, психологи і мистецтвознавці, історики і художники. Мода стала природною частиною мистецтва костюма. Самі художники-модельєри ставляться до неї дуже серйозно. П'єр Карден, відомий французький кутюр'є, дав таке визначення: „Мода – це спосіб відображення. Іншими словами, мода – це віддзеркалення індивідуальних якостей окремої особи в соціальному і моральному аспекті” [2, с. 263].

Альберто Моравія, відомий італійський письменник, якого, за власним визнанням, мода цікавить з погляду естетики, визначає її так: „Мода – це історія, сама історія, з приводу якої не можна дебатувати, сперечатися, яку не можна заперечувати. І дійсно, народи, у яких немає історії, обходяться без одягу” [2, с.272].

В Україні останнім часом з'явилися дослідження Ю. Легенького і Л. Ткаченко „Система моди: культурологія, естетика, дизайн”, Ю. Легенького „Філософія моди ХХ століття”. Побіжно прояви моди в костюмі розглядали Н. Камінська та С. Нікуленко у розвідці „Костюм України від Київської Русі до ХХІ століття” і Т. Ніколаєва в монографії „Український костюм. Надія на ренесанс”. Аналізу моди присвячено роботи: Г. Куц „Феномен моди: онтологічний статус і філософсько-антропологічні засади”, Ю. Шестопалова „Еволюція ідеалу краси в динаміці української моди (кінець ХІХ – початок ХХІ століття). М. Мельник у науковій роботі „Мода в контексті художніх практик ХХ століття” доводить, що вона перетворилась на самоостійну підгалузь культури і розвивалася в тісному взаємозв'язку з мистецтвом.

Науковці (Г. Зіммель, Г. Тард, Г. Спенсер та ін.) визначають моду як психофізіологічний, соціально-психологічний, соціально-регулятивний феномен, сприймають моду як чинник, що сприяє становленню естетичної культури, тому переходять від опису до аналізу сутності моди та її соціальних функцій.

Такий підхід дозволяє відмежувати моду від тих царин культури, де мода діє, робить можливим структурний аналіз моди й підводить до сприйняття її як явища системного порядку. Мода містить у собі об'єктивні фактори, особливі стани суспільної свідомості, специфічні форми поведінки людей і відповідні їм культурні зміни й форми. Відбувається збагачення й конкретизація моди за рахунок категорій “модна поведінка”, “модна свідомість”, “модні санкції”, “механізм моди” тощо. Підхід до моди як до особливого механізму, що впливає на естетичну культуру, робить можливою постановку питання про широкі соціальні функції моди, пов'язані безпосередньо з потребами становлення естетичної культури студентства.

Проблема дослідження молоді достатньо широка, вона включає в себе дослідження життєвих планів молоді, єдності трудового, соціального та культурного самовизначення, професійних орієнтацій, процесів включення молоді в систему вищої освіти та її післявузівської адаптації, соціалізації різних груп молоді засобами культури і мистецтва та інші.

У рамках нашого дослідження ми обмежимося лише дослідженням молодіжної моди

як особливо показника естетичної культури студентства.

Як зазначають науковці, мода – одна із знакових систем, під впливом яких відбувається міжособистісна і міжгрупова комунікація, яка виступає специфічним засобом прилучення індивіда до соціального і культурного досвіду, особливо це є значимим для молоді. Молодіжна мода легко циркулює від однієї соціальної групи до іншої, відчуваючи при цьому деякі трансформації. За однією і тією самою модою часто приховуються різні або навіть протилежні ціннісні орієнтації соціальних груп та індивідів. Застосування механізмів молодіжної моди має суттєве значення для суспільного управління. У сучасному суспільстві існують неформальні організації, які об'єднують людей за інтересами та поглядами. Такі об'єднання характерні для молодого покоління – рушійної сили будь-якого суспільства.

Молодіжна субкультура розуміється як “культурний простір” і коло спілкування молоді, що допомагають їй адаптуватися в соціумі і створювати свої автономні форми культурної активності, свої елементи моди. Це група людей, визнана всіма, самоідентифікуюча себе як окрему частину “загальної культури”, зі своєю системою поглядів і особливою поведінковою практикою. Сьогодні багато суперечок про естетичну культуру і антикультуру нашої молоді. Це ще раз підтверджує, що ця проблема постає сьогодні як одна з актуальних.

На сучасному етапі розвитку суспільства теоретико-методологічні проблеми формування естетичних смаків, естетичної культури молоді у навчально-виховному процесі посідають важливе місце в естетиці, психології, соціології, педагогіці та інших науках. Проте заперечувати, що молодіжна мода є показником вже створених смаків, відображенням свідомого (іноді підсвідомого) вибору стилю одягу, зачіски, поведінки, манери говорити, жестів та ін., не можна.

Становлення естетичної культури майбутніх стилістів – це процес цілеспрямованого розвитку здатності особистості до повноцінного сприйняття і правильного розуміння прекрасного у мистецтві й дійсності. Він передбачає вироблення системи естетичних уявлень, поглядів і переконань, забезпечує задоволення від того, що є дійсні естетично цінним. Одночасно з цим, в особистості виховується прагнення й уміння вносити елементи прекрасного в усі сторони життя, а також готовність до виявлення себе у сфері своєї професійної діяльності.

Для дослідження молодіжної моди як показника естетичної культури студентства на базі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» було проведено експеримент зі студентами 3-5 курсів Інституту культури і мистецтв спеціальності «Перукарське мистецтво (Дизайн)» та використано ряд методик: написання есе, написання синквейнів за темами на вибір, анкетування.

Сучасне студентство функціонує у надзвичайно складному і динамічному культурному просторі, для якого характерні суттєві зміни в системі людських цінностей, ускладнення умов реалізації власних здібностей та періодична зміна професійного шляху. Недостатня визначеність у власних естетичних пріоритетах, у ціннісних орієнтаціях, перспективах у юнацькому віці веде до відхилень у розвитку особистості. Тому написання есе за темами: «Мода в моєму житті», «Мій стиль», «Мій стиль в майбутньому» було спрямоване на виявлення значення моди у житті студентів, їх уміння визначати власний стиль та співвідносити себе сучасного зі своїми планами на майбутнє.

Під час аналізу міні-творів було виявлено, що більшість студентів визначають моду як «важливий елемент життєвих орієнтирів», наголошують, що вона «впливає на мистецтво та суспільство», «мода відображає смак дизайнерів». Інші наголошують, що стежити за модою – «це коли на тебе не показують пальцем», тобто бажання відповідати вимогам сучасного суспільства, враховуючи ті естетичні вимоги, що є актуальними саме зараз. Наприклад, Світлана М. зазначає, що мода для неї – «це не те, що подобається всім, а в першу чергу – те, що є комфортним, стильним, відповідає саме моїм смакам, принципам, поглядам. Одягатися як всі – це не значить розумітися в моді».

Як бачимо, ці відповіді засвідчують, що студенти часом свідомо, часом підсвідомо орієнтуються на власні естетичні смаки, дотримуються індивідуального стилю, наприклад, у одязі. Проте більшість з них на завдання: «Назвати свої слова-паразити» назвали одні й ті ж самі слова. Це говорить про недотримання мовних норм, що, на жаль, є сучасною модною тенденцією.

Особливої уваги заслуговує аналіз синквейнів. Це – п'ятирядкова віршована форма, що виникла в США на початку ХХ століття під впливом японської поезії, надалі стала використовуватися в дидактичних цілях як ефективний метод розвитку образної мови, що дозволяє швидко отримати результат. Ряд методистів вважає, що синквейни корисні в якості інструменту для синтезування складної інформації, в якості зрізу оцінки понятійного і словарного багажу знань.

Під час написання синквейнів на теми «Молодіжна мода», «Естетичний смак», «Мода та естетичний смак» студенти визначали молодіжну моду як «інкубатор», «особистість», «тираж», «краса», «мінливість», «схожість», «періодичність» та інше. Синонімами до естетичного смаку було визначено «духовність», «культура», «свобода», «вишуканість», «оригінальність» та інше. Як видно, визначення схожі, з позитивним відтінком, що говорить про значущість, важливість цих ознак серед студентства.

Обговорення синквейну на тему «Мода та естетичний смак» викликало дискусію серед майбутніх стилістів. Дехто відстоював їх «взаємозв'язок», «можливість розширити кругозір», «доповнення», дехто наголошував, що ці поняття «живуть паралельно», не впливаючи одне на одне. Проте більшість студентів погодилися з думкою, що мода залежить від естетичних смаків.

Під час визначення взаємозв'язку між модою та естетичною культурою студенти зазначили, що «мода є частиною культури» - 45%, «молодіжна мода впливає на естетичну культуру» - 32%, 23 % - «мода дотримується естетичної культури».

Отже, студенти визначають взаємозалежність впливу естетичної культури на молодіжну моду та молодіжної моди на естетичну культуру.

Як бачимо, ставлення майбутніх стилістів до моди як до значущої складової культури сучасного суспільства різне: хтось обожає та сліпо наслідує, дехто – нехтує. Але всі, і студенти у тому числі, порівнюють себе з нею, як з сучасним еталоном. Якщо глибше зануритися у сутність модних тенденцій, то можна зрозуміти, що в них віддзеркалюється і особистість того, хто є її представником, естетична культура, і сучасна епоха в цілому.

Таким чином, ми проаналізували вплив молодіжної моди на становлення естетичної культури майбутніх стилістів. Слід зазначити, що майбутні стилісти, сьгоднішні студенти, добре знаються на сучасних молодіжних тенденціях моди, сліdkують за ними, експериментують і як наслідок, демонструють той чи інший рівень естетичної культури.

Здійснене дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеного питання. Перспектива подальшого наукового пошуку полягає в дослідженні оптимальних педагогічних умов щодо удосконалення, наближення до сучасних вимог професійної освіти в цілому та навчально-виховного процесу становлення майбутніх стилістів зокрема.

Література

1. Гегель Г.В.Ф. Наука логіки: В 3 т. / Отв.ред. и авт. вступ. ст. М.М.Розенталь. – М.: Мысль, 1970-1972. – 362 с. **2. Гофман А.Б.** Мода и люди. Новая теория моды и модного поведения / А.Б. Гофман. – 3-е изд. – СПб.: Питер, 2004. – 208 с. **3. Иллюстрированная энциклопедия моды.** Пер. Ильинской И. М., Лосевой А. А. – Прага.: Артис, 1986. **4. Кант И.** Сочинения: В 6 т./ И.Кант. – М., 1966. – 569 с. **5. Спенсер Г.** Начала социологии: Обрядовые учреждения. / Герберт Спенсер. – К., 1980. – 216 с.

Химченко О.М. Вплив молодіжної моди на становлення естетичної культури майбутніх стилістів

У статті для аналізу впливу молодіжної моди на становлення естетичної культури майбутніх стилістів проаналізовані наукові підходи до визначення поняття «мода», наведені

деякі, що розкривають неоднозначність думок. Питання становлення естетичної культури майбутніх стилістів розкрито через взаємозв'язок молодіжної моди, молодіжних субкультур з професійним становленням. Молодіжна субкультура розуміється як "культурний простір" і коло спілкування молоді, що допомагають їй адаптуватися в соціумі і створювати свої автономні форми культурної активності, свої елементи моди. Для виявлення реальної практики стану молодіжної моди як показника естетичної культури студентства проведено експеримент, що включає написання есе, анкетування, написання сінквейнів. Їх аналіз показав, що одним із впливових факторів становлення естетичної культури майбутніх стилістів є молодіжна мода, що віддзеркалює особистість того, хто є її представником, його естетичну культуру і сучасну епоху.

Ключові слова: мода, естетична культура, майбутні стилісти.

Химченко Е.Н. Влияние молодежной моды на становление эстетической культуры будущих стилистов

В статье для анализа влияния молодежной моды на становление эстетической культуры будущих стилистов проанализированы научные подходы к определению понятия «мода», приведены некоторые, раскрывающие неоднозначность мнений. Вопросы становления эстетической культуры будущих стилистов раскрыто через взаимосвязь молодежной моды, молодежных субкультур с профессиональным становлением. Молодежная субкультура понимается как "культурное пространство" и круг общения молодежи, которые помогают ей адаптироваться в социуме и создавать свои автономные формы культурной активности, свои элементы моды. Для выявления реальной практики состояния молодежной моды как показателя эстетической культуры студенчества проведен эксперимент, включающий написание эссе, анкетирование, написание синквейна. Их анализ показал, что одним из влиятельных факторов становления эстетической культуры будущих стилистов является молодежная мода, которая отражает личность того, кто является ее представителем, его эстетическую культуру и современную эпоху.

Ключевые слова: мода, эстетическая культура, будущие стилисты.

Khimchenko E. N. The youth fashion influence on future stylists' esthetic culture formation

In this article for the analysis of youth fashion influence on future stylists' esthetic culture formation there are scientific approaches relating to the determination of the concept "fashion" applied. Also there are some approaches, revealing the ambiguity of opinions, are given. Fashion includes objective factors, special conditions of social consciousness, specific forms of people's behavior, their corresponding cultural changes and forms. There is fashion enrichment and specification due to categories "fashion behavior", "fashion conscious", "fashion sanctions", "fashion mechanism" happens. The approach to fashion as a special mechanism is influences on esthetic culture, makes the raise of the fashion's wider social functions, which directly related to the needs of students' aesthetic culture formation, possible. The questions of future stylists' esthetic culture formation are opened due to youth fashion's interrelation with youth subcultures and professional formation. Youth subculture is understood as a "cultural space" and young people's circle of communication, which helps them to adapt in society and create their own autonomous forms of cultural activity, own fashion elements. For the revealing of youth fashion as an indicator of students' esthetic culture real practice there is the experiment, including essay writing, questioning, cinquain writing, conducted. The analysis showed, that the one of the most influential factors of future stylists' esthetic culture formation is an youth fashion, which reflects the representative's personality, his or her esthetic culture and modern age.

Keywords: fashion, esthetic culture, future stylists.

Стаття надійшла до редакції 05.04.2016 р.
Прийнято до друку 30.05.2016 р.

Рецензент – к.філос.н., доц.. Шелупахіна Т.В.